

บทที่ 2

การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

ในอดีต สมาชิกสภาท้องถิ่นมี 2 ประเภท คือ สมาชิกสภาท้องถิ่นประเภทที่มาจาก การแต่งตั้ง และสมาชิกสภาท้องถิ่นประเภทที่มาจาก การเลือกตั้ง โดยมีสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่มาจากการเลือกตั้งมากกว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มาจากการแต่งตั้ง แต่เมื่อรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งบัญญัติให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง มีผลใช้บังคับ จึงต้องเปลี่ยนแปลงที่มาของสมาชิกสภาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับบัญญัติของ รัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็บัญญัติ หลักการเช่นนี้ไว้ด้วย

2.1 การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีองค์กรของตนเองซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยเสรี ทั้งนี้ เพราะท้องถิ่นต้องมีอิสระในการปกครองตนเอง การได้มาซึ่งองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น ตามมาตรา 284 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่บัญญัติว่า

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี

คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ หรือพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นและจะมีผลประโยชน์ขัดกันกับการดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายบัญญัติมิได้

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่คณะผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง และจำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราวมิให้นำบทบัญญัติวรรคสาม และวรรคหก มาใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีโครงสร้างการบริหารที่แตกต่างจากที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ให้กระทำได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 265 มาตรา 266 มาตรา 267 และมาตรา 268 มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณีด้วยโดยอนุโลม”

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติมาตรา 284 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งที่มาของฝ่ายบริหาร และสภาท้องถิ่นจะต้องเกี่ยวข้องยึดโยงกับประชาชนโดยการเลือกตั้ง

2.1.1 สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

แต่เดิมบทบัญญัติมาตรา 285 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบที่มีอยู่ในขณะนั้นให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ได้แก่ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ

(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดวิธีการลงคะแนนไว้ด้วยว่า ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ เพื่อให้การออกเสียงเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรีและปราศจากการแทรกแซงใด ๆ ทั้งนี้ จำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่น วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งจะเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

2.1.2 ระบบการเลือกตั้งของสมาชิกสภาท้องถิ่น

ปัจจุบันอาจแบ่งการกำหนดเขตเลือกตั้งของสมาชิกสภาท้องถิ่นได้เป็น 2 ระบบ คือ¹

1) ระบบการเลือกตั้งแบบเขตละหลายคน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบเขตละหลายคน มี 3 ประเภท คือ เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ ในกรณีของเทศบาลและเมืองพัทยานั้น จะมีที่เขตเลือกตั้งก็ตาม เขตเลือกตั้งหนึ่งจะมีสมาชิกสภาได้เขตละ 6 คน² ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในเบื้องต้นว่า สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 2 หมู่บ้านก็ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 3 คน ส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการสมัครรับเลือกตั้ง และการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการ

¹ สมคิด เลิศไพฑูรย์, กฎหมายการปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2547), น.423.

² ดู มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 และมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 ประกอบมาตรา 13 (3) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยให้ใช้เขตหมู่บ้านเป็นเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล³

2) ระบบการเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียว

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียวในปัจจุบันมี 2 ประเภท คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดและกรุงเทพมหานคร

2.1) กรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัด

มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 บัญญัติให้สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในเบื้องต้นว่า ในอำเภอหนึ่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ 1 คน โดยให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศใช้ในที่สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งเป็นตัวกำหนดจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่พึงมีได้ และในกรณีที่อำเภอใดมีสมาชิกได้เกินกว่า 1 คน ให้แบ่งเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งเท่ากับจำนวนสมาชิกที่จะพึงมีในอำเภอนั้น⁴

2.2) กรณีกรุงเทพมหานคร

มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครไว้ว่า ให้ใช้ระบบการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตต่าง ๆ และใช้เขตนั้นเป็นเขตเลือกตั้งยกเว้นกรณีที่เขตใดมีสมาชิกได้มากกว่า 1 คน ก็ให้แบ่งเขตออกเป็นหลายเขตเลือกตั้ง เท่ากับจำนวนสมาชิกที่จะมี⁵เช่นเดียวกับสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

³ดู มาตรา 13 วรรคหนึ่ง (4) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

⁴ดู มาตรา 13 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

⁵ดู มาตรา 13 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

ตารางที่ 1 : แสดงการได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นของไทย

การได้มา ท้องถิ่น	จำนวนสมาชิก ทั้งหมด	จำนวนสมาชิก ในแต่ละเขต เลือกตั้ง	จำนวนเขต เลือกตั้ง	จำนวนเสียง ที่ประชาชน มีสิทธิ ลงคะแนน
องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด	24 – 48	1	24 – 48	1
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	แปรผันตาม จำนวนหมู่บ้าน	2	ตามจำนวน หมู่บ้าน	2
เทศบาลตำบล	12	6	2	6
เทศบาลเมือง	18	6	3	6
เทศบาลนคร	24	6	4	6
เมืองพัทยา	24	6	4	6
กรุงเทพมหานคร	61	1	61	1

ที่มา : สมคิด เลิศไพฑูรย์

2.1.3 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม

กฎหมายบัญญัติให้สภาท้องถิ่นมีสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น⁶ ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นดังกล่าว หมายถึง พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 อันเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ

⁶ ทั้งนี้ ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 10 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และมาตรา 9 และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้ด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นจึงต้องนำหลักเกณฑ์วิธีการ และคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้มาใช้ประกอบกับกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ด้วย

2.1.3.1 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามไว้ ดังนี้

1) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว จะต้องไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการ หรือที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง⁷

2) สมาชิกสภาเทศบาล

กฎหมายกำหนดไว้เช่นเดียวกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด⁸

3) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้⁹

(1) มีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านของตำบลที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี จนถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(2) ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริต หรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษา หรือ

⁷ มาตรา 9 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

⁸ มาตรา 15 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

⁹ มาตรา 47 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

เลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญา หรือกิจการที่กระทำกับสภาตำบลหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครรับเลือกตั้ง

(3) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามประการอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามบทบัญญัติมาตรา 47 ทวิ ดังกล่าว มีความแตกต่างจากคุณสมบัติของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสมาชิกสภาเทศบาล คือ มีบทบัญญัติว่า “ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริต” อยู่ด้วย ซึ่งบทบัญญัติเช่นนี้ไม่มีบัญญัติห้ามไว้ในคุณสมบัติของสมาชิกสภาท้องถิ่นอื่น

4) สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง มีจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 11 โดยผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้¹⁰

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานครเป็นเวลาติดต่อกันจนถึงวันสมัครไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานคร และได้เสียภาษีตามกฎหมาย ว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กรุงเทพมหานครในปีที่สมัคร หรือปีก่อนที่สมัครหนึ่งปี

กฎหมายยังได้กำหนดลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร คือ¹¹

(1) ตัดยาเสพติดให้โทษ

(2) เป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งศาลยังไม่สั่งให้ฟื้นคดี

(3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 13 (1) (3) หรือ (5)

(4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังโดยหมายของศาล

(5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปโดยให้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

¹⁰มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

¹¹มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

(6) เป็นคนหูหนวกและเป็นใบ้ (อนุมาตรานี้ต่อมาถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2550)

(7) เป็นสมาชิกสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(8) เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือเงินเดือนประจำ

(9) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(10) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(11) เป็นบุคคลซึ่งทางราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ ไล่ออก ปลดออก ให้ออก หรือเลิกจ้าง เพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(12) เป็นผู้ถูกถอดถอนให้ออกจากตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ถึงวันสมัครรับเลือกตั้งยังไม่ครบสี่ปี

(13) เป็นผู้ถูกให้ออกจากตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร มาตรา 23 (8) ถึงวันสมัครรับเลือกตั้งไม่ครบสี่ปี

(14) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

กรณีอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นั้น มาตรา 14 และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 บัญญัติว่า ให้มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ที่บัญญัติให้บุคคลผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีในวันเลือกตั้ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการแก้ไขคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล¹² นายกเทศมนตรี¹³ และนายกองค้การบริหาร

¹²มาตรา 58/1 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546

¹³มาตรา 48 เบญจ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546

ส่วนจังหวัด¹⁴ ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีในวันเลือกตั้ง ทำให้อายุของผู้สมัครเป็นผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายดังกล่าวไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ต้องมีคุณสมบัติเรื่องอายุ คือ ไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครยังคงมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

5) สมาชิกสภาเมืองพัทยา

สมาชิกสภาเมืองพัทยา ประกอบด้วย สมาชิกจำนวน 24 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา¹⁵ โดยบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้¹⁶

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งและ
- (3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเมืองพัทยาเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือเป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเมืองพัทยาในวันสมัครรับเลือกตั้งและได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้เมืองพัทยาในปีที่สมัคร หรือในปีก่อนปีที่สมัครหนึ่งปี

นอกจากต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ยังได้บัญญัติว่า บุคคลผู้มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก¹⁷

- (1) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 11 (1) (2) หรือ (4)¹⁸

¹⁴มาตรา 35/1 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546

¹⁵มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

¹⁶มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

¹⁷มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

¹⁸มาตรา 11 บุคคลผู้มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

- (1) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

- (2) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายศาล
- (5) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- (6) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (7) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (8) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- (9) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา
- (10) เป็นพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือของรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

2.1.3.2 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

ในปี พุทธศักราช 2545 ได้มีการตรากฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามบทบัญญัติมาตรา 144 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกอบกับ มาตรา 285 วรรคเจ็ด บัญญัติให้คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นให้ไปตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ขึ้นมาใช้บังคับโดยมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว¹⁹ บัญญัติว่า เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กร

-
- (2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

๑๗๑

๑๗๑

- (4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

¹⁹มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

ปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทใดแล้ว ให้ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นประเภทนั้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นทุกประเภทแล้ว²⁰ ดังนั้น คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นทุกประเภท ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา จึงต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 44 และมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ดังนี้

มาตรา 44 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้ง

เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเวลาติดต่อกันสามปีนับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้งและ

- (4) คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

มาตรา 45 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

- (1) ตัดยาเสพติดให้โทษ
- (2) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 34 (1) (2) หรือ (4)
- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายศาล
- (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป และได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- (6) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะได้รับโทษหรือไม่ โดยได้พ้นโทษหรือต้องคำพิพากษามายังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี
- (7) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

²⁰ดูพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

(8) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(9) เคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณี มายังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง

(10) อยู่ในระหว่างเสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 37 หรือตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

(11) เคยถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมายังไม่ถึงหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งอันเนื่องมาจากการกระทำการโดยไม่สุจริตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต

(12) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(13) เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกันหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

(14) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(16) เป็นกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(17) ลักษณะอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

สำหรับบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 34 (1) (2) หรือ (4) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว นั้น ถือว่าเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งด้วย คือ

(1) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(3) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

นอกจากนี้ ผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุขัดข้องที่ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ตามมาตรา 35 และมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ย่อมเสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 37²¹ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นนั้น ในเรื่องสัญชาติกำหนดให้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเท่านั้นโดยมิได้มีการกำหนดให้บุคคลสัญชาติไทยที่มีบิดาเป็นคนต่างด้าวต้องมีคุณสมบัติเพิ่มขึ้นอย่างไรในอดีตอีกต่อไป ทั้งนี้ เป็นเพราะการกำหนดคุณสมบัติดังกล่าวขัดต่อหลักความเสมอภาค ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองสูงสุดได้มีคำวินิจฉัยไว้ในกรณีที่มีสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมีบิดาเป็นคนต่างด้าวไม่ต้องมีคุณสมบัติด้านการศึกษาในระดับปริญญาตรี²²

นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติเกี่ยวกับภูมิลำเนาของผู้มีสิทธิสมัครตามมาตรา 44 (3) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 บัญญัติว่า “มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเวลาติดต่อกันสามปีนับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้ง”

จากบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายกำหนดคุณสมบัติไว้ 2 ประการ คือ (1) การมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับแต่วันสมัครรับเลือกตั้ง หรือ (2) ได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเวลาติดต่อกันสามปีนับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นกรณีที่กฎหมายเปิดช่องให้เลือกว่าจะใช้คุณสมบัติด้านการมีภูมิลำเนาหรือการเสียภาษีก็ได้ ซึ่งในข้อนี้ กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ก็มีได้มีการบัญญัติให้แตกต่างกันออกไป เว้นแต่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 47 ทวิ (3) บัญญัติว่าผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม

²¹ มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

²² คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.105 – 106/2548

ดังต่อไปนี้ (1) มีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านของตำบลที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีจนถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง.... จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติตามมาตราดังกล่าวมิได้กำหนดทางเลือกในกรณีการเสียภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นแต่อย่างใด แตกต่างจากที่กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นกำหนด กรณีเช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่าพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลบัญญัติคุณสมบัติเอาไว้เป็นการเฉพาะว่าจะต้องเป็นผู้มีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านในตำบลที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีจนถึงวันสมัครเลือกตั้งเท่านั้น ไม่มีทางเลือกให้ใช้คุณสมบัติการเสียภาษีด้วยได้สำหรับกรณีสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 14 (3)²³ กำหนดทางเลือกไว้เช่นกัน แต่มีลักษณะที่แตกต่างออกไปคือหากเป็นกรณีมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่ครบ 180 วัน ก็ต้องเสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กรุงเทพมหานครในปีที่สมัครหรือก่อนปีที่สมัครหนึ่งปีด้วยจึงจะมีคุณสมบัติ

ส่วนกรณีบุคคลผู้มีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ก็ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน แต่กำหนดว่ามีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเมืองพัทยาเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง²⁴ ซึ่งเป็นการกำหนดระยะเวลาในการมีชื่อในทะเบียนบ้านไว้มากกว่าคุณสมบัติของผู้สมัครสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แต่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

ผู้เขียนเห็นว่าในเรื่องระยะเวลาที่จะต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และระยะเวลาในการเสียภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาพอสมควรที่จะมีความรักใคร่ผูกพันกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ รวมทั้งเป็นผู้ที่เสียภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

²³ มาตรา 14 (3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานครเป็นเวลาติดต่อกันจนถึงวันสมัครไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานคร และได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กรุงเทพมหานครในปีที่สมัครหรือก่อนปีที่สมัครหนึ่งปี

²⁴ มาตรา 12 (3) และมาตรา 43 (3) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

จึงสามารถบัญญัติให้มีความเสมอภาคและสอดคล้องกันได้ จึงสมควรแก้ไขคุณสมบัติเกี่ยวกับระยะเวลาในการมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและการเสียภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้สมัครสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

2.2. การได้มาซึ่งผู้บริหารท้องถิ่น

2.2.1 ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง

โดยที่มาตรา 284 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น และคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นดังกล่าว อาจมาจากการเลือกตั้งโดยตรง หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น ก็ได้ ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้บัญญัติให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และไม่มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีผู้บริหารท้องถิ่นในรูปแบบคณะผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ซึ่งผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ดังนี้

1) นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด

นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น²⁵ และนายกององค์การส่วนจังหวัดอาจแต่งตั้งรองนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามที่นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบหมายได้ โดยมีหลักเกณฑ์แตกต่างกันออกไปตามขนาดขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังนี้²⁶

(1) ในกรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สี่สิบแปดคน ให้แต่งตั้งรองนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ไม่เกินสี่คน

²⁵ มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

²⁶ มาตรา 35/3 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

(2) ในกรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สยามสิบหกคน หรือสี่สิบสองคนให้แต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ไม่เกินสามคน

(3) ในกรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ยี่สิบสี่คนหรือสามสิบคนให้แต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ไม่เกินสองคน

นอกจากนี้ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งมิใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ จำนวนรวมกันไม่เกินห้าคน

2) นายกเทศมนตรี

นายกเทศมนตรีเป็นผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เรียกว่าเทศบาล โดยพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 บัญญัติให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่ง มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน²⁷ ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และนายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาล เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมายให้ และโดยที่เทศบาลตามกฎหมายกำหนดให้มี 3 ระดับ²⁸ คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร การแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีจึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดดังนี้²⁹ คือ เทศบาลตำบล ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสองคน เทศบาลเมืองให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสามคน และเทศบาลนครให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสี่คน นอกจากนี้รองนายกเทศมนตรีแล้ว นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการ

²⁷ มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

²⁸ เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่น ซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่น อันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่น ชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไปทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ อันจำเป็นต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

²⁹ มาตรา 48 อัญญัติ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

นายกเทศมนตรี ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาเทศบาลได้ ในกรณีเทศบาลตำบลให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินสองคนในกรณีเทศบาลเมืองให้แต่งตั้งได้ จำนวนรวมกันไม่เกินสามคน และในกรณีเทศบาลนครให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินห้าคน

3) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยองค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน³⁰ ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายได้ไม่เกินสองคน และอาจแต่งตั้งเลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้³¹

เป็นที่น่าสังเกตว่า นอกจากจะต้องไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วยังต้องไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งไม่มีบัญญัติในกฎหมายปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

4) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนหนึ่งซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้น³² โดยวิธีการออกเสียง ลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น³³ ส่วนตำแหน่งรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนั้น ได้มาโดยการแต่งตั้งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวนไม่เกินสี่คนตามลำดับที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจัดไว้ ทำหน้าที่ช่วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในการบริหารราชการของกรุงเทพมหานครตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมอบหมายโดยคำสั่งแต่งตั้งรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา³⁴

³⁰ มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

³¹ มาตรา 58/3 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

³² มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

³³ พระราชกฤษฎีกาให้ใช้บังคับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของการเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2545

³⁴ มาตรา 55 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

นอกจากตำแหน่งรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแล้ว กฎหมายกำหนดให้มีเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหนึ่งคน และผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไม่เกินจำนวนรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร³⁵ กฎหมายยังเปิดโอกาสให้มีการแต่งตั้งประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา และคณะที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจำนวนทั้งหมดไม่เกินเก้าคน³⁶ โดยที่ตำแหน่งต่าง ๆ นี้ ได้มาโดยการแต่งตั้งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร³⁷

โดยมีคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535

5) นายกเมืองพัทยา

เมืองพัทยามีผู้บริหารคือ นายกเมืองพัทยา ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา โดยวิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นกำหนด³⁸ นายกเมืองพัทยาอาจแต่งตั้งรองนายกเมืองพัทยาจำนวนไม่เกินสี่คน ซึ่งไม่ใช่สมาชิกสภาเมืองพัทยาเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเมืองพัทยาทามที่นายกเมืองพัทยามอบหมาย³⁹ นอกจากนี้ยังอาจแต่งตั้งบุคคลที่มีชื่อสมาชิกสภาเมืองพัทยา เป็นเลขานุการนายกเมืองพัทยา และผู้ช่วยเลขานุการนายกเมืองพัทยาจำนวนรวมกันไม่เกินจำนวนรองนายกเมืองพัทยาและอาจแต่งตั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานที่ปรึกษาและที่ปรึกษาได้จำนวนรวมกันไม่เกินห้าคน เพื่อช่วยเหลือในการบริหารราชการเมืองพัทยาทามที่นายกเมืองพัทยามอบหมาย⁴⁰

2.2.2 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารท้องถิ่นและตำแหน่งอื่นในฝ่ายบริหาร

2.2.2.1 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองนายกเลขานุการนายกและที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

³⁵ มาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

³⁶ มาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

³⁷ มาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

³⁸ มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

³⁹ มาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

⁴⁰ มาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น⁴¹ และต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ด้วย⁴²

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา
- (3) ไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการหรือที่ปรึกษา ผู้บริหารท้องถิ่นเพราะเหตุมีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

ประเด็นคุณสมบัติเกี่ยวกับอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นั้น มาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กับพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 บัญญัติไว้แตกต่างกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ว่ามีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ส่วนพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 บัญญัติไว้ว่ามีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีในวันเลือกตั้ง จะต้องถือตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ปัญหาข้อนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็น⁴³ กรณีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือคุณสมบัติเรื่องอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้บริหารท้องถิ่น เนื่องจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ว่า มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ ในวันเลือกตั้ง ส่วนกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น⁴⁴ กำหนดว่า มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

⁴¹ เพิ่งอ้าง.

⁴² มาตรา 35/1 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

⁴³ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา บันทึกเรื่องเสร็จที่ 675/2548 เรื่อง คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี หรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

⁴⁴ ดูมาตรา 35/1 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 มาตรา 48 เบญจ แห่ง

ซึ่งแตกต่างกัน จะต้องถือคุณสมบัติในเรื่องอายุของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ประสงค์จะให้ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติให้เป็นหลักเกณฑ์เดียวกัน ได้แก่ คุณสมบัติเรื่องสัญชาติ อายุ และการมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนจะสมัครรับเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้ คุณสมบัติดังกล่าวจึงต้องเป็นไปตามมาตรา 44⁴⁵ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และเมื่อพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้ว บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดแตกต่างไปจากมาตรา 44 ดังกล่าวจึงใช้บังคับไม่ได้ อย่างไรก็ตาม โดยที่ต่อมาภายหลังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบทบัญญัติที่เกี่ยวกับอายุของผู้สมัครให้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งอันเป็นการแตกต่างจากมาตรา 44 (2) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และโดยที่พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายเรื่องเดียวกันที่รัฐสภาเห็นชอบภายหลังจากที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้ตราขึ้นใช้บังคับ กรณีจึงต้องบังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับในภายหลัง กล่าวคือ คุณสมบัติด้านอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บัญญัติออกมาใช้บังคับในภายหลัง ซึ่งกำหนดให้มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม สำหรับคุณสมบัติด้านอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่ยังมิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสามฉบับ (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546) ก็ยังคงต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 และมาตรา 58/1 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546

⁴⁵ดูรายละเอียดมาตรานี้ใน น.46.

ข้อสังเกต กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังมีได้แก้ไขเพิ่มเติม ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งมาตรา 14 (2) บัญญัติว่า “อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง” และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ซึ่งมาตรา 43 (2) บัญญัติว่า “มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง” จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คงมีเฉพาะคุณสมบัติเกี่ยวกับอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเท่านั้นที่จะต้องมียุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ซึ่งนับว่าเป็นผู้บริหารท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติแตกต่างจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น

ผู้เขียนมีความเห็นคล้ายตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าว แต่ในส่วนที่ว่าคุณสมบัติอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่ยังไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในลักษณะเช่นเดียวกัน ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่ายังคงต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่อไปนั้น จะเห็นได้ว่า มาตรา 43 (2) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 บัญญัติให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเมืองพัทยา มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง และกฎหมายมาตรานี้ใช้บังคับอยู่ก่อนการบังคับใช้ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น จึงกำหนดอายุแตกต่างไปจากมาตรา 44 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว หากถือว่าใช้บังคับไม่ได้ก็จะทำให้ต้องไปใช้คุณสมบัติเรื่องอายุตามมาตรา 44 ซึ่งกำหนดไว้ว่ามีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งอีก ทั้ง ๆ ที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ได้แก้ไขคุณสมบัติเรื่องอายุของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นมาเป็นไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งแล้ว จึงเห็นว่าการที่นายกเมืองพัทยาคควรถือคุณสมบัติด้านอายุตามมาตรา 43 (2) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

สำหรับกรณีกรุงเทพมหานคร นั้น มาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 บัญญัติว่า ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 14 และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 16 ซึ่งมาตรา 14 (2) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติว่า ผู้สมัครต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ซึ่งเป็นคุณสมบัติเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 44 (2) แห่ง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 จึงควรแก้ไขให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น

สำหรับรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับคุณสมบัติของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด⁴⁶ ส่วนเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดคุณสมบัติไว้โดยเฉพาะ เพียงแต่กำหนดว่าต้องไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่านั้น

กรณีลักษณะต้องห้ามของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด⁴⁷ รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เลขานุการรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

มาตรา 35/1 (3) บัญญัติว่า บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และต้องไม่เป็นผู้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการหรือที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งลักษณะต้องห้ามดังกล่าว กฎหมายกำหนดให้นำมาใช้กับกรณีรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยอนุโลม ดังนั้น หากบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือบุคคลผู้จะได้รับการแต่งตั้งเป็นรองนายก เลขานุการนายก หรือที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่ง สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการ หรือที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง กรณีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือวันที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองนายก เลขานุการนายก หรือที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ย่อมถือว่าเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังมีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น บัญญัติไว้ในมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และยังคงต้องไม่บุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

⁴⁶มาตรา 35/3 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

⁴⁷มาตรา 37/1 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

ตามมาตรา 34 (1) (2) หรือ (4) ด้วย กล่าวคือ (1) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ (2) เป็น
 ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช (4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
 โดยมิได้แจ้งเหตุ ที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กร
 ปกครองส่วนท้องถิ่น⁴⁸ ผู้นั้นต้องเสียสิทธิดังต่อไปนี้⁴⁹

- (1) สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
- (2) สิทธิร้องคัดค้านการเลือกกำนัน และผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะ
 ปกครองท้องที่
- (3) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
- (4) สิทธิสมัครรับเลือกเป็นกำนัน และผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครอง
 ท้องที่
- (5) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามกฎหมาย
 ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

(6) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอน สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตาม
 กฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การเสียสิทธิดังกล่าวมีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
 จนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ดังนั้น หากบุคคลใดเสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหาร
 ท้องถิ่น ย่อมถือว่ามีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหาร
 ส่วนจังหวัดด้วย และแม้ว่าการเสียสิทธิดังกล่าวจะกำหนดไว้แต่เฉพาะสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง
 เป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นเท่านั้นก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติ
 องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครอง
 ส่วนท้องถิ่น มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 37/1 บัญญัติให้นำคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม
 ในการดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาใช้กับรองนายกองค์การบริหาร
 ส่วนจังหวัด เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและที่ปรึกษานายกองค์การบริหาร

⁴⁸มาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
 พ.ศ. 2545

⁴⁹มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
 พ.ศ. 2545

ส่วนจังหวัดด้วยโดยอนุโลม ผู้เขียนมีความเห็นว่าบุคคลผู้เสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ย่อมไม่อาจดำรงตำแหน่งดังกล่าวข้างต้นได้

ปัญหาต่อไปมีว่าการเสียสิทธิดังกล่าว มาตรา 37 วรรคสอง กำหนดให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง “วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง” หมายถึง การใช้สิทธิเลือกตั้งอะไรบ้าง

ปัญหาดังกล่าวพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550⁵⁰ ได้กำหนดเรื่องการเสียสิทธิไว้ว่าการเสียสิทธิตามมาตรา 26 ให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น เมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนเช่นนี้คงแก้ปัญหาการตีความการเสียสิทธิไปได้บ้าง แต่ควรแก้ไขมาตรา 37 ดังกล่าวให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันด้วย

2) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขาธิการนายกเทศมนตรีและที่ปรึกษานายกเทศมนตรี

บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ด้วย⁵¹

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกวุฒิสภา
- (3) ไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษาหรือเลขาธิการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

⁵⁰ดู มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550

⁵¹มาตรา 48 เบญจ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

(4) เคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งถูกให้พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ

นอกจากนี้ ยังต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ดังได้กล่าวไว้แล้วอีกด้วย

สำหรับตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรี มาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรี⁵² โดยรองนายกเทศมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม เช่นเดียวกับนายกเทศมนตรี⁵³ ส่วนตำแหน่งที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรีกฎหมายไม่ได้กำหนดคุณสมบัติไว้โดยเฉพาะ เพียงแต่กำหนดลักษณะต้องห้ามว่าต้องมีใช้สมาชิกสภาเทศบาลเท่านั้น ดังนั้น จึงไม่ต้องมีคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับนายกหรือรองนายกเทศมนตรี แต่ผู้เขียนเห็นว่าอย่างน้อยควรมีคุณสมบัติพื้นฐานสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพราะผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้บริหารท้องถิ่นทำหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะตามที่กฎหมายกำหนดนั้น น่าจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามสมควรเพื่อให้มีการรับผิดชอบในกิจการของท้องถิ่นตามหน้าที่ของราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นนั้น ๆ

ส่วนลักษณะต้องห้ามผู้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น⁵⁴ และต้องไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษา หรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง อีกทั้งต้องไม่ใช่ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งถูกให้พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ส่วนตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีนั้น มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับนายกเทศมนตรี สำหรับตำแหน่งที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรี มีลักษณะต้องห้ามเพียงว่า ต้องไม่ใช่สมาชิกสภาเทศบาลเท่านั้น อย่างไรก็ตาม

⁵² มาตรา 48 อัญญา วรรคสองและมาตรา 48 เดรส (3) แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

⁵³ มาตรา 48 นว แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

⁵⁴ มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

หากนายกเทศมนตรีจะแต่งตั้งที่ปรึกษา หรือเลขานุการจากบุคคลที่เคยพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษา หรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งหรือแต่งตั้งผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งถูกให้พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบเช่นนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าไม่อาจกระทำได้ เพราะน่าจะขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การเทศบาล และถึงแม้ว่าตำแหน่งเลขานุการนายกเทศมนตรีและที่ปรึกษานายกเทศมนตรี จะไม่ใช่ผู้บริหารท้องถิ่นในความหมายอย่างแคบ แต่ก็ต้องถือว่าเป็นผู้บริหารท้องถิ่นในความหมายอย่างกว้าง เนื่องจากได้รับการแต่งตั้งเข้ามาทำหน้าที่ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมายเช่นเดียวกัน หากกฎหมายยอมให้บุคคลผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุดังกล่าวเข้ามาทำหน้าที่บริหารราชการของเทศบาลได้ อาจทำให้กิจการของเทศบาลได้รับความเสียหายได้ เพราะบุคคลดังกล่าวเคยถูกให้พ้นจากตำแหน่งจากการกระทำเช่นนั้นมาแล้ว

3) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ด้วย⁵⁵

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา
- (3) ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริต หรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือเลขานุการ หรือที่ปรึกษาของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

⁵⁵ มาตรา 58/1 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบกัน

ส่วนตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล⁵⁶ และต้องมีได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกด้วย⁵⁷ สำหรับตำแหน่งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น กฎหมายมิได้กำหนดคุณสมบัติไว้ กำหนดแต่เพียงว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบล อาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวมาแล้วเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าบุคคลผู้จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ควรจะต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่ากฎหมายมิได้กำหนดให้มีตำแหน่งที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบลดังเช่นที่กำหนดไว้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเห็นว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กที่มีอำนาจหน้าที่และงบประมาณไม่มากนักนั่นเอง อย่างไรก็ตามยังมีองค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งมีงบประมาณมากกว่าเทศบาล

ลักษณะต้องห้ามของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แล้ว ยังต้องไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือเลขานุการ หรือที่ปรึกษาของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง⁵⁸

⁵⁶มาตรา 58/4 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

⁵⁷มาตรา 58/3 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

⁵⁸มาตรา 58/1 (3) แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

ลักษณะต้องห้ามเกี่ยวกับการไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตที่มีบัญญัติไว้เฉพาะในเรื่องที่เป็นลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เท่านั้น โดยที่ไม่ปรากฏว่ามีบัญญัติลักษณะต้องห้ามเช่นนี้ไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น สำหรับลักษณะต้องห้ามของรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมายบัญญัติลักษณะต้องห้ามแต่เพียงว่า ต้องไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น ส่วนเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ต้องไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ประธานที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและคณะที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 14 และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ดังนี้

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งและ
- (3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานครเป็นเวลาติดต่อกันจนถึงวันสมัครไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานคร และได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กรุงเทพมหานครในปีที่สมัครหรือก่อนปีที่สมัครหนึ่งปี

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไว้เช่นเดียวกับสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครนี้ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเดียวในปัจจุบันที่กำหนดในลักษณะนี้ เนื่องจากรูปแบบอื่น ๆ ได้กำหนดแยกคุณสมบัติของสมาชิกสภา กับผู้บริหารท้องถิ่นออกจากกัน การกำหนดคุณสมบัติด้านอายุของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่ คือ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546

ได้กำหนดคุณสมบัติด้านอายุของผู้บริหารไว้เช่นเดียวกัน คือ “มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง” ส่วนอายุของสมาชิกสภากำหนดไว้ว่าให้มีคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือมาตรา 44 (2) แห่งกฎหมายดังกล่าวบัญญัติว่า “มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง” ดังนั้น ผู้บริหารของกรุงเทพมหานครซึ่งหมายถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะต้องมีคุณสมบัติด้านอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ซึ่งจะแตกต่างไปจากคุณสมบัติด้านอายุของผู้มีสิทธิสมัครเป็นผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ

ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 บัญญัติไว้เช่นเดียวกันในมาตรา 16 ดังนี้

- (1) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (2) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี
- (3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 13⁵⁹ (1) (3) หรือ
- (5)
 - (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่ โดยหมายของศาล
 - (5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปโดยได้พ้นโทษมาแล้วยังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้งเว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- (6) เป็นบุคคลหูหนวก และเป็นใบ้
- (7) เป็นสมาชิกสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (8) เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (9) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- (10) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

⁵⁹มาตรา 13 บุคคลผู้มีลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร คือ

- (1) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (3) ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (5) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

(11) เป็นบุคคลซึ่งทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจไล่ออก ปลดออก ให้ออก หรือเลิกจ้าง เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในทางราชการ

(12) เป็นผู้ถูกถอดถอนให้ออกจากตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครถึงวันสมัครรับเลือกตั้งยังไม่ครบสี่ปี

(13) เป็นผู้ถูกให้ออกจากตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามมาตรา 23⁶⁰ (8) นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งยังไม่ครบสี่ปี

(14) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

นอกจากลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ดังกล่าวแล้ว ยังต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 อีกด้วย

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่แต่งตั้งถอดถอนรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร⁶¹ เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และแต่งตั้งถอดถอนผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานที่ปรึกษา หรือคณะที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือเป็นคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติราชการใด ๆ โดยกฎหมาย กำหนดให้มีรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวนไม่เกินสี่คนตามลำดับที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจัดไว้ทำหน้าที่ช่วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในการบริหารราชการของกรุงเทพมหานครตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีคำสั่งมอบหมาย โดยคำสั่งแต่งตั้งรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา⁶²

⁶⁰มาตรา 23 สมาชิกภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครสิ้นสุดลงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ (8) สภากรุงเทพมหานครวินิจฉัยให้ออกเพราะเห็นว่าได้กระทำการอันเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง มติของสภากรุงเทพมหานครในข้อนี้ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภากรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันที่สภากรุงเทพมหานครลงมติ

⁶¹มาตรา 49 (3) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

⁶²มาตรา 55 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

นอกจากนี้ ยังให้มีเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหนึ่งคนและผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไม่เกินจำนวนรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร⁶³ ในกรณีที่มีการแต่งตั้งประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษาและคณะที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครตามมาตรา 49 (3) ตำแหน่งดังกล่าวจะมีจำนวนรวมกันทั้งหมดเกินเก้าคนไม่ได้⁶⁴ ตำแหน่งต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยเลขานุการกรุงเทพมหานคร เลขานุการประธานสภากรุงเทพมหานคร เลขานุการรองประธานสภากรุงเทพมหานคร ประธานที่ปรึกษาและที่ปรึกษากฎหมายกำหนดให้ เป็นข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือประธานสภากรุงเทพมหานครแล้วแต่กรณี จะแต่งตั้งจากบุคคลที่ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควร และจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง และให้นำกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

5) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของนายกเมืองพัทยา รองนายกเมืองพัทยา เลขานุการนายกเมืองพัทยา ผู้ช่วยเลขานุการนายกเมืองพัทยา ประธานที่ปรึกษา หรือที่ปรึกษานายกเมืองพัทยา

เมืองพัทยานี้นายกเมืองพัทยานึ่งคนมาจากการเลือกตั้งโดยราษฎร ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา การเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาให้กระทำโดยวิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ⁶⁵

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเมืองพัทยา นอกจากจะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แล้วจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้⁶⁶

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและ

⁶³มาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

⁶⁴มาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528

⁶⁵มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

⁶⁶มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

(4) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเมืองพัทยาเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือเป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเมืองพัทยาและได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้เมืองพัทยาในปีที่สมัครหรือในปีก่อนปีที่สมัครหนึ่งปี

คุณสมบัติด้านอายุของนายกเมืองพัทยาดังกล่าวกฎหมายกำหนดไว้แตกต่างจาก มาตรา 44 (2) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ที่กำหนดไว้ว่าไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติ (4) แห่งกฎหมายดังกล่าวกำหนดว่าให้มีคุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดด้วย และเมื่อกฎหมายกำหนดไว้แตกต่างกันเช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะต้องถือคุณสมบัติเรื่องอายุตามบทบัญญัติ มาตรา 43 (2) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ เมืองพัทยา พ.ศ. 2542 เนื่องจากเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายจัดตั้งองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น และเป็นการสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ เรื่อง อายุของผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายจัดตั้งองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่แก้ไขใหม่อีกด้วย

ตำแหน่งรองนายกเมืองพัทยา⁶⁷ ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 43 (1) (2) และ (3) ซึ่งเป็นคุณสมบัติเช่นเดียวกับนายกเมืองพัทยา แต่กฎหมายมิได้กำหนดให้ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 43 (4) ซึ่งเป็นคุณสมบัติเกี่ยวกับการมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือการเสียภาษีให้เมืองพัทยาแต่อย่างใด นายกเมืองพัทยาจึงอาจแต่งตั้งรองนายกเมืองพัทยาจำนวนไม่เกินสี่คน ซึ่งมีใช้สมาชิกเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการเมืองพัทยา ตามที่นายกเมืองพัทยาและผู้ช่วยเลขานุการนายกเมืองพัทยาไม่เกินจำนวนรองนายกเมืองพัทยาและอาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานที่ปรึกษาและที่ปรึกษาได้ จำนวนรวมกันแล้วไม่เกินห้าคน เพื่อช่วยเหลือในการบริหารราชการเมืองพัทยาตามที่นายกเมืองพัทยามอบหมายโดยบุคคลดังกล่าวต้องมีใช้สมาชิกสภาเมืองพัทยา โดยที่กฎหมายไม่ได้กำหนดคุณสมบัติอย่างอื่นไว้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าอย่างน้อยบุคคลดังกล่าวจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งนายกเมืองพัทยาด้วย จึงจะมีคุณสมบัติได้รับการแต่งตั้ง

ลักษณะต้องห้ามของนายกเมืองพัทยา รองนายกเมืองพัทยา นายกเมืองพัทยา และผู้ช่วยเลขานุการนายกเมืองพัทยา ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา หรือคณะที่ปรึกษา

บุคคลผู้มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 13 เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเมืองพัทยา กล่าวคือ กฎหมายกำหนดลักษณะต้องห้ามของนายกเมือง

⁶⁷ มาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542

พญาไว้เช่นเดียวกับสมาชิกสภาเมืองพญานั้นเอง ส่วนตำแหน่งรองนายกเมืองพญานั้นต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับนายกเมืองพญา สำหรับตำแหน่งเลขานุการนายกเมืองพญา และผู้ช่วยเลขานุการนายกเมืองพญา ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา หรือคณะที่ปรึกษา กฎหมายบัญญัติลักษณะต้องห้ามไว้แต่เพียงว่า ต้องมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลเท่านั้น

ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นนั้น นอกจากที่กำหนดไว้โดยชัดแจ้งตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภทแล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติมาตรา 16 (3) ประกอบกับมาตรา 13 (5) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2542 บัญญัติลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครว่า อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 34 (4) ประกอบมาตรา 45 (3) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งบุคคลที่อาจถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้ในกรณีใดบ้างนั้น บัญญัติไว้ในหมวด 11 บทกำหนดโทษ ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งไว้ นอกจากนี้โทษ จำคุก ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ยังให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปีหรือสิบปีแล้วแต่กรณี โดยมาตรา 135 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติว่า ในกรณีที่ปรากฏว่ามีกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งใด ให้ถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้ที่สมัครในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้มีเสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีพิพาทในกรณีดังกล่าว ย่อมหมายถึงศาลยุติธรรมนั่นเอง

2.2.2.2 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 2.1.3.2 หน้า 45